

Els principis constitucionals bàsics

En les eleccions del 27 de setembre del 2015 els ciutadans de Catalunya varen elegir per primera vegada en la seva història un Parlament amb una majoria de membres que es van presentar amb un programa independentista. El 9 de novembre d'aquell mateix any, la primera resolució aprovada de la legislatura (1/XI) confirmava la voluntat d'aquella majoria parlamentària: “declara solemnement l'inici del procés de creació d'un estat català independent en forma de república”. Si el referèndum anunciat pel president de la Generalitat per al primer d'octubre del 2017 confirma que la majoria de ciutadans opta per a l'estat independent en forma de república, es tancarà l'etapa autonòmica i caldrà iniciar un procés constituent que permetrà crear un nou dret públic, poc o molt diferent del dret públic avui vigent a Catalunya.

Talment amb el que succeeix amb un artesà que per fer un cistell necessita uns vímetes preexistents, qualsevol nou ordenament jurídic no parteix de zero, per molt que sigui radicalment oposat al que substitueix. Un ordenament jurídic no es canvia instantàniament. Si aquest anunciat procés de desconnexió de l'Estat espanyol es materialitza, és lògic assimilar que l'ordenament jurídic català resultant no canviarà totalment d'un dia per altre. Al contrari, caldrà que gradualment s'aprovin noves normes que aniran substituint les que es considerin necessàries derogar o modificar, en un procés que pot portar una tasca que tingui mesos i, fins i tot, alguns anys. Per tant, durant tot aquest període caldrà continuar coneixent i aplicant l'actual ordenament jurídic català autonòmic, en la mesura que aquest serà la base sobre la qual partirà el nou ordenament estatal català.

Aquest nou ordenament estatal català, i molt especialment el seu dret públic, es podrà anar distanciant tant com es consideri necessari de la seva base autonòmica, però considerem que en primer lloc caldrà fer una profunda diagnosi del què ha funcionat bé i del què no en l'etapa autonòmica. Aleshores decidir què cal canviar per intentar afrontar els reptes que vindran amb l'objectiu de respondre a les necessitats dels ciutadans de la millor manera possible. No ens podem permetre un futur impensat, però tampoc seria bo precipitar-se i improvisar solucions que no estiguin ben reflexionades. No cal obsessionar-se en el canvi pel canvi, només per la voluntat de diferenciar-se de l'etapa anterior, sinó que cal aprofitar tot el que es valori com a positiu del dret autonòmic i que es consideri convenient de mantenir.

Segurament no hi ha un ordenament que, en conjunt i com a bloc, pugui servir de model. Serà necessari, doncs, buscar les possibles alternatives en tots aquells ordenaments jurídics que es considerin un referent en algun tema en concret, fins a les novetats més recents, i tenir la perícia de saber traslladar-les al nostre ordenament sense copiar acríticament, sinó adaptant tot allò que calgui a les nostres necessitats i circumstàncies a la nostra cultura política i administrativa. Però tan o més important que saber seleccionar els millors referents actuals en cada àmbit del dret públic, considerem que és també important i convenient *pouar* en els nostres antecedents històrics, no perquè el passat sempre sigui millor, però tampoc descartant a priori que tot el que és passat ja no serveix.

El que proposem, doncs, no és una mirada al passat que sigui pura nostàlgia, en busca d'un temps i d'un dret idealitzat, una fugida del present per insatisfacció, per exhauriment o per incapacitat de conviure amb les complexitats pròpies de l'actualitat (el que Zygmunt Bauman va anomenar *Retrotopia*, el títol del seu primer assaig pòstum), sinó una mirada que cerqui en el passat inspiració, aliment i energia cap a nous impulsos. I una mirada, tanmateix, que s'esforçi a trobar en el passat algunes claus de futur; tal vegada les que obriren les portes d'una gran construcció, potser claus desateses en el seu moment, potser deixades al marge. Coincidim amb l'exconseller Agustí M. Bassols, en que "la lliçó de la història ha de ser present a l'hora de forjar el nostre futur", i que una vessant d'aquesta història és el dret, "un dels signes d'identitat del nostre poble"¹.

En definitiva, en la nostra tradició jurídica (que sabem rica i complexa, de les més avançades en diverses etapes històriques), hi volem buscar aquells elements que ens puguin continuar essent útils al segle XXI, ja sigui a partir d'una institució o un mecanisme concret, un principi, una regla, un costum o convenció, bé per aplicar-lo convenientment adaptat, o si més no per a qüestionar aspectes del present, ja sigui per reflexionar sobre el que actualment acceptem i donem per bo sense parar esment que si pot haver-hi alternatives, o senzillament per repensar les bases del nostre dret des d'una perspectiva diferent i en algun cas ben allunyada del que avui donem per descomptat o com a única opció possible.

Amb aquesta intenció, i per il·lustrar aquesta recerca que considerem que caldria fer, posarem 4 exemples extrets tots del llibre de Maspons i Anglasesell, *L'esperit del dret públic català*²:

1) *El concepte d'Estat: un Estat de Ciutats, basat en el principi de subsidiarietat.*

Segons Tomàs Mieres³, a partir dels comentaris dels acords de les Corts de Montsó de 1363, Catalunya és una unió de ciutats (10 en aquell temps), i el nexce que les uneix és el fet de tenir una mateixa llengua, regir-se amb el mateix dret i coincidir en les mateixes prerrogatives. I la manera d'estar unides és semblant a la dels diferents membres d'un cos amb el seu cap: ciutats unides d'igual naturalesa. El cap és Barcelona, "llar comú del catalans", seu del govern, però sense que les seves prerrogatives li atorguin cap superioritat jurídica sobre les altres ciutats i poblacions del territori. Unes ciutats amb nombroses i importants atribucions, però en un règim de facultats proporcionades a la seva capacitat real.

1 Agustí M. Bassols : "Pòrtic". A: Josep M. Mas i Solench , *Mil anys de dret a Catalunya*. Barcelona: Departament de Justícia, Generalitat de Catalunya, 1989. pàg. 5.

2 F. Maspons i Anglasesell, *L'Esperit del dret Públic Català*, Barcelona: Barcino, 1963. F. Maspons i Anglasesell, *L'esperit del dret públic català*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya (edició facsímil), 2006. Darrerament s'ha publicat el llibre: Josep Serrano Daura (coord.), *Francesc Maspons i Anglasesell*, Barcelona, Societat Catalana d'Estudis Jurídics, 2017.

3 El jurista Tomàs Mieres (Girona, 1400 - Barcelona, 1474), seguidor de Jaume Callís, fou un famós conseller d'Alfons IV (el Magnànim) i un dels mestres del Dret català a qui reconeixien més autoritat els grans jurisconsults dels segles següents (Joan Pere Fontanella, Jaume Càncer o Lluís de Peguera).

Òbviament aquestes idees de fons sobre el concepte d'Estat podrien inspirar actualment diferents opcions jurídiques, però una que ens podria ser útil avui, en el llenguatge d'avui, seria la *d'un estat que coordina un conjunt d'entitats subestamentals fortes*, un poder que s'organitza des de la base, a partir del que avui anomenen "principi de subsidiarietat", molt predicat a l'Estat espanyol i a la Unió Europea, però poc o molt poc portat a la pràctica. La subsidiarietat implica que els assumptes s'han de resoldre en les instàncies més properes als interessats, però en un context de democràcia més participativa podria suposar també reconeixement de l'autonomia de cada ens subestamentals per establir els seus objectius i decidir els processos amb què s'intenta assolir-los, i implicaria per tant diàleg i participació de tots els membres (individuals i col·lectius) del grup social en la definició dels objectius globals, en el disseny de les estratègies per aconseguir-los, en la seva execució i en la seva avaluació així com el respecte dels instruments d'autoregulació i co-reglamentació.

2) *La finalitat de l'Estat: assegurar el benestar de la ciutadania.*

Quan són instituïdes les Corts catalanes ho són per a organitzar i "redreçar"; això és, millorar "el bon estament de la terra". I segons les Corts de 1283 el benestar consisteix en que els ciutadans tinguin assegurades llurs "llibertats e franqueses". És a dir, *garantir drets i llibertats* i assegurar les condicions per a poder exercir efectivament aquests drets. Per Lluís de Peguera, el jurista manresà que va ser primer magistrat del més alt tribunal de Catalunya, sense el respecte d'aquests drets no hi pot haver pau ni prosperitat social, perquè la base d'aquesta pau és la justícia, que hauria de ser el "fonament principal de la cosa pública", afegia Eiximenis, per a qui aquest règim de pau s'havia de basar en una àmplia llibertat. En la pragmàtica atorgada el 1384, el príncep Joan, actuant de lloctinent de Pere III, ve a dir que el deure de justícia l'obliga, no sols a evitar als súbdits els danys, fraus i perills, sinó també a què amb tota cura, i tant com sigui possible, n'eviti les causes; per tant, aplicat a la desigualtat, aquest fora un principi que obligaria a eradicar-ne les causes i aniria més enllà del que avui podríem formular com el mandat dels poders públics per a remoure els obstacles que impedeixen que la llibertat i la igualtat siguin reals i efectives.

Així, per a Maspons i Anglasesell, la missió de l'Estat català va ser "mantenir la unió nacional per mitjà de la mutual cordialitat, assegurar la prosperitat pública i garantir als ciutadans el respecte a la llibertat amb un règim de justícia"⁴. Unes finalitats, doncs, en consonància amb les que avui considerariem pròpies d'un estat social, però que no naixerien a la segona meitat del segle XX sinó que arrencarien de finals del s. XIII i que ens podrien alertar, de nou, que sense justícia no hi ha pau i que aquest *règim de pau* es pot aconseguir en una àmplia llibertat; és a dir, sense contraposar llibertat i seguretat. I que la finalitat última d'aconseguir una certa igualtat en les condicions materials d'existència de les persones seria garantir l'exercici de llurs llibertats i opcions de vida.

4 F. Maspons i Anglasesell (2006): *L'esperit del dret públic català*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya (edició facsímil), 2006. pàg. 11.

3) *La llei com a pacte.*

Tots els tractadistes coincideixen a exposar que, en el sistema jurídic anterior al 1714, a Catalunya *les lleis són paccionades*. La llei és un pacte entre el rei i el poble; això és, entre l'autoritat i els governats. La llei té les característiques d'un contracte entre les dues parts⁵. Avui, potser es podria renovar la idea de pacte a partir d'aquell antic principi que *no concebia la llei com a producte de l'autoritat sinó que requeria també la participació i l'acord dels legislats*; i ens podria portar a la idea que el parlament per si sol no pot ser poder legislatiu sinó que necessita de forma imprescindible una participació ciutadana, més o menys estructurada, però que anés molt més enllà de les actuals compareixences en el procés legislatiu de les organitzacions i dels grups socials (art.29.4 EAC). I un pacte en que la prèvia negociació (en la que cada part obté el que pot dels seus interessos a canvi d'una contrapartida) no hauria de fer perdre de vista el bé comú o interès general, però un pacte que garanteix millor l'objectiu que la llei sigui més aplicada, perquè serà més acceptada pels que l'han de complir, senzillament perquè serà vista més com un contracte que no pas com una imposició.

4) *Concepte i finalitat de la llei i activisme judicial: la veu del jutge és la veu del dret.*

En relació al concepte, característiques i finalitat de la llei en el sistema jurídic català anterior al 1714, trobem una sèrie de principis que poden ser un dels elements a tenir en compte per a la nostra reflexió actual: la llei ha de ser estatuïda per a la comú utilitat dels ciutadans; *cal legislar només en cas de necessitat*; la finalitat de les lleis és assegurar la *llibertat d'actuació i el predomini de l'equitat* en l'ús d'aquesta llibertat (fins al punt que, segons Fontanella, una llei deixa de ser invocable quan no assegura l'equitat de la solució, perquè li manca allò que té de més estimable). Segons Antoni d'Oliba (Porta, 1534 - Barcelona, 1604), perquè la llei mereixi aquest nom ha de tenir, entre d'altres, les següents qualitats: cal que s'adigui als temps i que sigui útil, convenient fins a la necessitat, clara i fàcilment intel·ligible; cal fer-la eminentment intel·ligible i practicable als legislats. Per això cal que els textos legals siguin breus.

Són unes condicions tan bàsiques que podrien semblar unes obvietats que no caldria recordar, sinó fos que tan sovint semblen oblidades, avui i arreu. Però tal com remarca Maspons (recollint l'opinió dels juriconsults), la característica més sobresortint de les lleis, la que resumeix i pressuposa totes les altres, és que siguin equitatives. És a dir, que no puguin portar a solucions injustes. Per això cal avantposar les solucions de justícia al formulisme de les normes escrites. Només així s'entén que els jutges no estiguessin obligats a fallar segons llei sinó segons Dret i justícia; havent de judicar segons veritat abans que segons llei, és a dir, segons allò que els fets posaven en evidència.

⁵ Per Guillem de Vallseca a les corts de Barcelona, a les de Montsó i a les altres corts, s'estipula una convenció, que a més de ser jurada pel rei és intervinguda per notari, i que el rei queda obligat a complir. A Catalunya el rei, per ell sol, no pot legislar; legislen rei i poble juntament, i les lleis obliguen el rei tant com els altres, i en entrar en vigència, el rei jura que les complirà i no sols l'obliguen a ell sinó també als qui tenen autoritat per ell.

Per tant, derivat del concepte de llei, un model judicial que podríem considerar més proper al del jutge nord-americà que del model judicial que sorgeix de la revolució francesa. Perquè el jutge del sistema americà pot controlar la constitucionalitat de la llei, i col·locar-se per sobre la voluntat del poder executiu i legislatiu quan aquesta voluntat lesioni un dret o llibertat constitucional. Quelcom impensable en el sistema europeu, no només perquè fins a començaments del segle XX li faltava el pressupòsit necessari del control de la constitucionalitat (la supremacia normativa de la Constitució) sinó també perquè era hereu d'aquella concepció del poder judicial com a poder neutre (Montesquieu) que considerava que el jutge s'havia de limitar a ser "la boca de la llei", un aplicador mecànic de la llei a través del sil·logisme de la subsumpció. Per tant, enfront a l'imperi de la llei, un jutge que en aplicar la llei ha de protegir les persones de les violacions dels seus drets per part de la llei formal. En front al "jutge cec" que es limita a aplicar la llei (que té un rol més aviat estàtic i mecànic), un jutge que ha d'assumir el repte de constituir-se en el primer i principal protector dels drets i, mitjançant la interpretació de la norma des de la Constitució, ser creador del Dret.

Evidentment, aquest *activisme judicial* té riscos. És un model que, a més de partir d'una determinada concepció de la Constitució, la sobirania, la llei i la divisió de poders, només es pot basar en un alt nivell de confiança en els jutges. Aquest és un element clau. No és el mateix un sistema com el que neix amb la revolució americana⁶ (on la confiança en els òrgans judicials va constituir el pilar fonamental per a la consolidació de l'estat emergent i és avui encara un dels pilars de la democràcia americana), que un sistema que neixi desconfiant del poder judicial, com va néixer *l'estat de dret* en l'àmbit continental europeu o com va succeir en el règim constitucional espanyol del 1978 (en que tots els jutges provinents del règim franquista teòricament van haver de passar, de la nit al dia, a ser aplicadors i garanters dels drets fonamentals).

A aquests quatre exemples ressenyats, encara es podrien afegir com a elements per a la reflexió molts altres principis i institucions d'aquell dret públic català anterior al 1714, com ara la possibilitat del costum contrari a llei, el desús com a mecanisme de derogació, el predomini de l'equitat i per tant la proscripció de l'abús que s'empara en la fórmula legal per a imposar un rigorisme contrari al seu esperit, el dret a faltar a la llei quan l'aplicació de la llei a un cas concret produeixi una injustícia (perquè no es pot presumir que el legislador volgués imposar la llei en aquests casos, i primer és atorgar justícia als ciutadans abans que imposar-los implacablement una llei), la importància de la composició del Tribunal de "contrafaccions" contra les lleis en vigor, la gratuïtat de la justícia per aquell que només viu del seu treball (perquè quan pledeja es veu forçat a esmerçar un temps que altrament dedicaria al treball), etc.

Per acabar, només una reflexió final. El dret és un dels signes d'identitat del nostre poble. Estem convençuts que en aquest moment de canvi històric que estem vivim ens cal una mica de prospectiva, perquè les societats que dediquen temps a pensar-hi segurament s'hi poden adaptar millor i, si cal, intentar canviar-lo. Ara que estem a les

6 I en general en el dret anglosaxó, però abans també en el dret romà.

portes d'un nou començament, d'una etapa fundacional, és convenient i necessari tornar la mirada a la nostra tradició jurídica, ara ja reposada i tamisada pel temps, per si fos possible redescobrir-hi una nova força, *una nova inspiració*. Un punt de partida per a la reflexió prèvia a la tasca ingent de bastir una Constitució i progressivament tot un nou ordenament jurídic que, enllaçant amb aquell esperit del dret públic català, sigui un camí obert a la més àmplia llibertat.

Algunes consideracions per al debat i aportacions a fer a aquesta ponència:

1.- Actualment la societat demanda de forma clara els valors d'igualtat i de llibertat i que l'autoritat sigui legítima.

QUI ENTENEM ACTUALMENT QUE ÉS *AUTORITAT*, I EN BASE A QUINS PRINCIPIS SUPREMS CAL QUE QUEDI OBLIGADA LA SEVA ACTUACIÓ?

2.- Els drets de ciutadania són inherents a la naturalesa humana i d'aquesta supeditació deriven les limitacions del poder, de l'autoritat.

L'autoritat és un càrrec d'obligacions d'acord amb el que els seus governats li poden demanar.

Històricament el dret català li imposava els següents deures:

- Garantir llibertats
- Assegurar règim de justícia
- Defensar pacífica possessió de llurs béns

ELS CONSIDEREM VIGENTS? CAL DEFINIR-NE DE NOUS

3.- Pren especial rellevància el concepte de funció legislativa. El dret i la justícia són anteriors i superiors a la llei, que es un instrument que els recull i expressa en forma concreta i fàcil. La llei serveix per tal que algú amb capacitat expressi com han d'ajustar el actes de l'ésser humà al bé. L'autoritat no crea dret sinó que el recull, i el mostra en normes clares i expressives i només si cal. La llei es expressió de normes d'actuació superiors, adequada als principis de la moral, útil, convenient, clara, i equitativa. La finalitat de les llei es assegurar la llibertat d'actuació i el predomini de l'equitat en l'ús d'aquesta llibertat.

El dret català entén la LLEI com un PACTE entre l'autoritat i els governants. Mentre les institucions catalanes han pogut determinar la seva pròpia manera de fer s'ha establert que la llei es un contracte entre els ciutadans i l'autoritat. que la tenen que complir.

EN BASE A QUINS PRINCIPIS ES PODRÀ GARANTIR AQUEST PACTE?
INICIATIVA LEGISLATIVA? PARTICIPACIÓ CIUTADANA REAL I PLENA?
QUIN TIPUS DE PACTE?

4.- Cal tenir en compte que el sentit de la justícia resulta de les circumstàncies del fet. El jutges han de judicar segons la veritat abans que segons la llei, segons allò que els fets posen en evidència.

COM DEFINIR ELS PRINCIPIS QUE CONJUGIN AQUESTA EQUITAT, I L'APLICACIÓ DE LA JUSTICIA PER DAMUNT LA LLEI?

5.- D'altra banda cal que estigui configurada la subjecció de l'autoritat a la llei. Quantes més atribucions té l'autoritat el perill d'abús de qui l'ostenta esdevé més gran. Per això cal establir restriccions a qui l'ostenta.

CREIEU QUE LA SUBJECCIÓ DE L'AUTORITAT ALS PRINCIPIS CONSTITUCIONALS QUE DEFINEIXEN UN ESTAT SEGONS LES INSPIRACIONS DEL "DRET PÚBLIC CATALÀ" HAURIA DE SER SUFICIENT GARANTIA PER LA IMPOSSIBILITAT D'AQUEST ABÚS PER PART DE L'AUTORITAT? QUINS MECANISMES DE GARANTIA CALDRIA ESTABLIR?

Joan Lluís Pérez Francesch
Marcel Mateu i Vilaseca
Dolors Miravet Masip
Damià del Clot i Trias

Els principis constitucionals bàsics. Elements de debat i aportacions dels intervinents en relació al text base. Consideracions dels membres de la taula de treball.

Participen:

Marcel Mateu, professor Dret Constitucional.

Dolors Miravet, lletrada de la Generalitat de Catalunya.

Joan Lluís Pérez Francesch, professor de Dret Constitucional.

Damià del Clot, advocat i escriptor (actua com a secretari)

Héctor López Bofill, professor de Dret Constitucional i escriptor.

Norbert Llaràs, secretari d'ajuntament jubilat.

Hi ha un debat previ –que inicien els intervinents abans de debatre els 4 punts del text base- relacionat amb el títol de la ponència: *l'Esperit del Dret Públic Català* de Francesc Maspons i Anglasell; i el fet que no és freqüent creure que les entitats col·lectives tinguin esperit.

Marcel Mateu: Catalunya, com a col·lectiu de ciutadans que viuen en un territori amb condicionants històrics, amb institucions pròpies (també de dret públic) pot tenir esperit. Per crear dret, cal conèixer la història ni que sigui per fer propostes del que ens pot ser

útil o d'inspiració lliure. Si hem de fer una Constitució, hem de tenir els millors referents possibles. Un d'aquests ha de ser la història pròpia; també la participació ciutadana i els nostres referents actuals.

Norbert Llaràs: Catalunya és molt intercultural, ha tingut sempre una gran capacitat pel comerç i en la mesura que no som ètnia (sinó llengua i cultura), hem sabut captar innovacions. Sempre hem actuat com a cohesionadors. Hem estat un poble flexible que s'ha adaptat als temps. Cal construir una Constitució respectuosa en allò essencial (drets personals i drets socials) i dotar de màximes eines als ajuntaments. Posar en valor el municipalisme. Catalunya és, doncs, un subjecte polític.

MM. Constitució de mínims. Eliminació de barreres socials, apropar el poder a la ciutadania (municipalisme) i exhibir la feina ben feta.

Dolors Miravet: La llei com a recull de principis, no com a imposició. Els jutges haurien de poder anar contra la llei si la llei és contrària al sentit comú.

Joan Lluís: A l'hora de redactar textos tenir fonts d'inspiració. Podem afirmar que hi ha una tradició jurídica i constitucional catalana?

Héctor López Bofill: Es pot plantejar la idea de l'esperit del Dret públic català com idea empírica. Com una cosa derivada de la història i que condiona el dret futur. Es remunta al propi origen del país i ens ha condicionat, però ha estat fonamental des del punt de vista constitucional: la feblesa dels actors que han condicionat la història. I aquí sorgeix el concepte de pacte com a fonament del dret (Josep Fontana). El que explica part de la evolució històrica de Catalunya és que no hi havia grans poders hegemònics, fet que ens obligava a pactar tots amb tots. Sorgeix, així, la necessitat del pacte. La República catalana pot promoure una situació de poliarquia i pot ser vist com un control i límit a l'exercici del poder (nucli dur del constitucionalisme). Però la necessitat de pacte, la limitació del poder impossibilita dictadures constitucionals i fomenta espais de llibertat; això sí és esperit del Dret públic. A partir d'aquí, intentar assolir sobiranes compartides internes en forma de pactes. Els elements del pacte han de coexistir amb un debat públic i ciutadà (principi de deliberació i participació ciutadana) permanentment obert. Esperit també en relació amb les circumstàncies històriques que van en la recerca de la llibertat i que la tradició històrica i jurídica d'abans de 1714 pot condicionar el futur debat constitucional.

MM: La idea de pacte és antiga però ha assolit molta vigència. El pacte en la base de la construcció de constitucions històriques. Aquest seria l'esperit de la Iniciativa Legislativa Popular. La Constitució hauria de garantir un mínim de drets personals però també drets socials per assegurar que la participació es pugui fer en igualtat de condicions.

DM: El nou constitucionalisme hauria de canviar el sistema de protecció dels drets; tal vegada canviant l'existència de determinats tribunals i el seu sistema d'elecció.

NLL: El sistema judicial català ha de ser ben diferent del sistema espanyol. També ens hem de diferenciar en la fe pública.

JLL: La lluita contra la corrupció i el foment de la qualitat de la democràcia. Hem de vetllar per com els poders públics apliquen el Dret, perquè això incideix directament en el benestar social de la població.

MM: Hi ha d'haver un mínim de benestar, però no perquè el més ric no delinqueixi; sinó perquè el benestar fomenta la participació i assegura el control.

NLL: Assegurar que els polítics que van al Parlament passin abans per l'administració local, pels ajuntaments. A França hi ha l'Escola Nacional d'Administració; els "enarcas".

MM: Trajectòria d'honestedat. Aquell que ha estat vuit anys d'alcalde pot ocupar càrrecs a l'administració pública supramunicipal. Passar un temps en l'àmbit de poder més proper al ciutadà pot ser garantia d'honestedat. El tractament de president de la Generalitat és de Molt Honorable (i Honorable pels Consellers); és bo que sigui així, però hauria d'obeir a una realitat, estar avalat per la pròpia història i trajectòria personal.

Primer punt de la ponència: el concepte d'Estat basat en el principi de subsidiarietat. Principi organitzatiu del futur Estat Català.

HLB: Sobiranes compartides. Es troba en la pròpia configuració de la Corona d'Aragó. Rei que ho era de diversos regnes i per legislar s'havia de reunir amb els braços d'aquests regnes amb un component històric implícit del principi de solidaritat "avant la lettre"; un gest de sobirania de Catalunya que es veurà amb els altres territoris de la nació (Països Catalans). Els diversos elements territorials es reconeixen amb el centre a través del principi del pacte (federalisme – phoedus).

MM: Idea d'Estat de ciutats. S'organitza des de la base en la mesura que la realitat és diversa i plural. Si hi ha llibertat hi ha respecte pel pluralisme. Un Estat governat des de la base. Constitució cap a fora (Països Catalans) disposada a federar-se (cosobiranes) o a confederar-se.

Segon punt de la ponència: finalitat de l'Estat com a garantia de la pau social i la llibertat.

DM: Benestar és garantir el principi de solidaritat entre els que formen l'Estat sense que aquest principi no absorbeixi el desenvolupament de tots els ciutadans.

MM: Remoure els obstacles. L'Estat ha de tenir el monopoli del poder? O el que ha de fer és fomentar el benestar material: si la gent gaudeix dels mínims no hi ha tanta conflictivitat. Per tant, l'Estat ha de fomentar la igualtat i no s'ha de limitar a ser un Estat assistencial.

NLL: La pau social s'aconsegueix amb justícia social. En aquest sentit és clau el sistema impositiu: el trànsit de qui en té més (o els en sobra) cap a qui en necessita.

MM: Benestar per preservar drets i llibertats. I també seguretat, però seguretat dins la llibertat.

HLB: És interessant continuar mantenint la idea que malgrat l'evolució del dret i dels debats del Segle XXI molts dels conceptes i idees es remunten a principis formulats abans de 1714. No hauria de ser sobrer recuperar la idea dels principis constitucionals; principis del nostre constitucionalisme clàssic. En la idea de pau civil de Maspons estan les Assemblees de Pau i Treva. Es pot fer una reinterpretació moderna en el sentit que els orígens de la participació política està en la defensa de les persones. Les Assemblees de Pau i Treva eren espais de seguretat per comerciar, deliberar... El creixement econòmic és un requisit indispensable per la creació de riquesa. No estem tant lluny del que podria ser una República catalana lliure...

Tercer punt de la ponència: la llei com a pacte.

HLB: Aprofitant la digitalització de la societat s'ha d'aprofitar el partir de zero per fomentar la participació ciutadana. Les normes constitucionals haurien de ser procediments rígids amb la incorporació de tècniques de participació ciutadana com a la ILP o tècniques de reforma constitucional fomentant els referèndums (no només de ratificació) també deliberatius sobre aspectes particulars. També aconseguir mecanismes de participació que la representació política no pugui vedar (inexistent en el dret comparat); alguna institució de Dret constitucional expressada com a iniciativa popular que no pugués ser vedada si tingués un gran i ampli suport ciutadà.

JLL: Flexibilitat. Pot ser contraproductiu en el moment que es vol anar contra els principis més elementals expressats per onades populistes. Per exemple, la pena de mort i la possibilitat d'instaurar-la si té predicament popular.

MM: El propi Estat constitucional català corregirà les derives autoritàries, si és que n'hi ha. Tradicionalment mai hi ha hagut una deriva totalitària, segurament perquè venim de tres-cents anys de submissió.

Damià del Clot: Potser amb una clàusula de salvaguarda dels drets fonamentals n'hi hauria prou per preservar els drets fonamentals sobre els quals edificar la Constitució.

MM: El tema de la democràcia és el previ debat de les majories i les minories en relació a decisions que després d'aquest debat es prendran segons el que adopti aquesta majoria. Però el nucli de la democràcia és el debat previ. La deliberació prèvia.

Quart punt de la ponència. Concepte i finalitat de la llei. L'activisme judicial.

JLL: La idea de l'equitat com a base de la decisió judicial. També la d'aprovar menys lleis i dictar menys sentències com a filosofia d'inspiració en el Dret anglosaxó i, en certa manera, en el Dret Romà. Equitat al cas concret.

HLB: Model judicial, el que no hauria de ser és el model espanyol. Aplicació substantiva del Dret: model d'independència i imparcialitat subjecte a una carrera honorable i no pas a partir d'un criteri memorístic. Qüestió substantiva: el model de Montesquieu està totalment en qüestió; hauríem de tendir cap a l'equitat.

MM: No pot ser que un jutge apliqui la llei i acabi generant injustícia. Aquesta –la injustícia- no és la finalitat de la llei. El requisit perquè això no passi és que el jutge ha de tenir confiança.

DC: I també ser veritablement independent. D'aquí que els nomenaments dels alts tribunals han de tenir una dimensió democràtica i no política.